

*До 80-річчя присвоєння університету
імені Григорія Савича Сковороди*

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
(27–28 березня 2025 р., м. Харків)**

Харків 2025

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якова Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Академія в Бидгощі (Польща)

*До 80-річчя присвоєння університету
імені Григорія Савича Сковороди*

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
(27–28 березня 2025 р., м. Харків)

Харків
2025

<i>Полянська А.</i> Роль національно-патріотичного виховання у вищих військових навчальних закладах	278
<i>Твердохліб Ю.</i> Значення військової термінології, аббревіатур та стандартів НАТО в іншомовній підготовці військових фахівців (на прикладі посібника «Англійська для сухопутних військ»	280
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В МОВОЗНАВСТВІ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ І НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ	287
<i>Близнюк Л., Єгоркіна Д.</i> Важливість лінгвістичної самоосвіти майбутніх вчителів-філологів англійської мови	288
<i>Димовська А.</i> Читацькі звички українських дітей під час російсько-української війни: рефлексії над Аналітичним звітом за результатами всеукраїнського соціологічного дослідження рівня читання дітей та дорослих у 2024 році	290
<i>Ляшов Н.</i> Осмислення функціонування образу шахраря	293
<i>Ніколаєску Е.</i> Сучасні методи дослідження мовних феноменів через призму інтердисциплінарного підходу	297
<i>Храбан Т.</i> Практичні рекомендації щодо підготовки та написання огляду літератури	299
<i>Якубовська М., Зиможня М.</i> Пам'ять у фокусі художнього слова: принципи формування духовної свободи особистості	303
МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГУМАНІТАРНИХ НАУКАХ ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ І НОВІТНІ РЕЗУЛЬТАТИ В ГАЛУЗІ	309
<i>Білан Н.</i> Методи педагогічного дослідження у діагностуванні рівнів сформованості іншомовної компетентності майбутніх фахівців	310
<i>Бойко І.</i> Формування комунікативної компетентності: аналіз іноземного досвіду	316
<i>Гадинко О.</i> Історичні джерела та методи історичного пізнання як засіб вивчення минулого міста Сторожинець XIX – першої третини XX ст.	318
<i>Давидюк Р., Старжець В.</i> Науково-дослідницька діяльність студентів історичних спеціальностей як фактор їх професійної підготовки	325
<i>Єжова О., Петленко О.</i> Особливості дизайну колекційних іграшок-сюрпризів у форматі Blind Box	328
<i>Лещук Г.</i> Мовна освіта: сучасні підходи та проблеми	331
<i>Луцький А., Луцька С.</i> Дослідження гуманітарних наук у процесі оновлення медичних знань	334
ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАУЦІ, ОСВІТІ, МИСТЕЦТВІ	340
<i>Алієва О., Дьяковська Г.</i> Залучення цифрових технологій у викладанні філософських курсів	341
<i>Брагіна О.</i> Роль штучного інтелекту в адаптації процесно-орієнтованого управління до інноваційних викликів	343
<i>Гавриш І.</i> Формування цифрової компетентності вчителів інформатики засобами штучного інтелекту	345
<i>Герасимів З.</i> Використання штучного інтелекту в освітньому процесі	348
<i>Димовський Р.</i> Використання штучного інтелекту в роботі з дитячим хором колективом	350
<i>Душкін С.</i> Використання цифрових технологій при викладанні навчальної дисципліни «Міжнародна рекреаційно-туристична діяльність»	352
<i>Жук О.</i> Розроблення навчальних матеріалів на принципах доступності веб-контенту: цифрова компетентність викладача	357
<i>Ігнатко М.</i> Штучний інтелект як драйвер змін в аграрній економіці	360

Галина ЛЕЩУК

<https://orcid.org/0000-0002-0017-9464>

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри романо-германської філології,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
м. Тернопіль, Україна

МОВНА ОСВІТА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ПРОБЛЕМИ

Світ стає все більш взаємозалежним, а знання іноземних мов відкриває доступ до міжнародних ринків праці, культури, освіти та науки. Постійне зростання суспільного запиту на знання іноземних мов у сучасному глобалізованому та високотехнологічному світі підносить на новий рівень значимість мовної освіти, пошук шляхів її розвитку та вдосконалення, підбору та апробації ефективного інструментарію. При цьому поняття «мовна освіта» може розглядатися в трьох площинах: навчання державної мови, навчання рідної мови, навчання іноземних мов. Відсутність уніфікованого підходу вітчизняних та зарубіжних науковців до поняття «мовна освіта» відкриває простір для уточнення та поглиблення дефініції. Концепція мовної освіти в Україні зазначає, що «метою вивчення мов є становлення духовно багатішої особистості, яка володіє вміннями і навичками вільно, комунікативно доцільно користуватися виражальними засобами мови, її типами, стилями, жанрами, формами в усіх видах мовленнєвої діяльності, орієнтується в постійно зростаючому інформаційному потоці, уміє самостійно навчатися і самовдосконалюватися» [4].

Ю. Короткова зазначає, що мовна освіта в сучасній науковій теорії розглядається як чинник формування національної свідомості та запорука збереження національної ідентичності, як цінність, що виявляється у відповідному ставленні до неї держави, суспільства й особистості [5, с. 60].

Реалізація концепції мовної освіти, на думку Ю. Бакуменка, передбачає досягнення таких цілей:

- 1) формування і постійне підвищення в учнів мотивації до вивчення мов;
- 2) формування і розвиток навичок доцільного застосування мовних знань відповідно до комунікативних ситуацій;
- 3) становлення гуманістичного світогляду, формування інтелекту і духовного світу учнів, залучення їх до національних і загальнолюдських цінностей [1, с. 100].

Розвиток мовної освіти в сучасних умовах базується на комунікативному підході, який передбачає вивчення мови через занурення в живе мовлення, використання інтерактивних технологій; компетентнісному підході, в основі якого – орієнтація на практичні вміння, критичне мислення, міжкультурну компетентність; методах інтегрованого навчання (CLIL) – вивчення того чи іншого предмета іноземною мовою;

використанні цифрових технологій (мобільні додатки, онлайн-платформи); індивідуалізації та диференціації – адаптації під рівень і стиль навчання кожного учня.

Попри актуальність і велику увагу до мовної освіти, її реалізація все ще стикається з певними **труднощами**:

- нерівний доступ до якісної мовної освіти (особливо в сільській місцевості);
- недостатня кваліфікація викладачів у сфері застосування сучасних інформаційних технологій та методик навчання іноземних мов;
- проблема мотивації учнів;
- перевантаження навчальних програм, що обмежує можливості для глибокого вивчення іноземних мов не у спеціалізованих закладах;
- застарілість програм навчання іноземних мов, які часто не відповідають сучасним викликам: мало уваги до живого спілкування, критичного мислення, розвитку комунікативної компетентності;
- брак адаптованих програм та фахівців для навчання мовам учнів з особливими освітніми потребами (з порушеннями слуху, зору, аутизмом тощо);
- труднощі із зануренням у іншомовне середовище, соціокультурний мовний контекст, що зумовлене війною в Україні та обмеженнями академічної мобільності для окремих категорій студентів, насамперед, чоловіків;
- недостатня підтримка багатомовності: має підтримуватись і заохочуватись вивчення не лише англійської, а й інших іноземних мов (німецької, французької, іспанської, італійської тощо).

У концепті мовної освіти рідна мова є визначальною для академічних успіхів учнів та якості навчання; володіння ж іноземною мовою є частиною тих базових прикладних знань, які сучасна школа повинна гарантувати всім учням. Але мовна внутрішня різноманітність, з якою стикається сучасна школа, і яку вона повинна враховувати, виходить за межі комбінації мови навчання(рідної мови)/іноземної мови. Реагуванням на ці виклики є диверсифікація мов, які вивчаються, врахування різноманітного мовного досвіду учнів, конститутивної різноманітності та варіативності будь-якої мови [6].

Диверсифікація мов, які вивчаються, здійснюється через вивчення іноземних мов, зокрема, мов регіональних, мов сусідніх держав, класичних мов, мов імігрантських спільнот. У європейському просторі давно утвердилась думка, що знання іноземної мови є необхідним, але недостатнім. Мовна освіта – це складне портфоліо, яке системи освіти повинні надавати усім учням як базис для подальшого розвитку та самореалізації учня як особистості, фахівця, громадянина.

Різноманітність є конститутивною для кожної мови. Кожна мова має безліч різновидів, відмінностей та особливостей, більш-менш визнаних, більш-менш прийнятих, про які навіть учителі часто не знають, навіть якщо йдеться про внутрішню різноманітність рідної мови.

Мова є наріжним каменем освіти та соціальних взаємодій, і те, що сама школа залежить від множинності та мовної варіативності, має центральне значення не лише для доступу учнів до знань, розвитку навичок, відкритості культурному різноманіттю, але й на формування людської ідентичності та спільного життя в суспільстві. З цієї фундаментальної причини в контексті існуючих навчальних та інституційних механізмів ми повинні прагнути до більш інтегрованої, узгодженої, чіткої та інклюзивної мовної

освіти. У контексті розгляду напрямів удосконалення змісту і методів навчання мови необхідно врахувати загальноєвропейські тенденції організації процесу мовної освіти, представлені як у вітчизняному законодавстві, так і у відповідних рекомендаціях Ради Європи [3].

Загалом, окреслена тема має велику наукову і практичну цінність, адже мова є ключем до міжкультурної комунікації та розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Бакуменко Ю. Сучасна концепція мовної освіти в Україні як засіб усебічного розвитку особистості. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: тези доповідей Міжнародної науково-теоретичної конференції студентів і аспірантів, 2–3 квітня 2013 р. Ч. 2.* Харків: НТУ «ХПІ», 2013. С. 99–100.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
3. Іваницька Н.Л. Сучасні тенденції розвитку мовної освіти в Україні. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2015. № 44. С. 24–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2015_44_6
4. Концепція мовної освіти в Україні. URL: <https://gymnasiya2.org.ua/doc/3konceptiya%20movosviti.pdf>
5. Короткова Ю.М. Основні підходи до визначення поняття «мовна освіта» у вітчизняній та зарубіжній науці. *Теорія та методика навчання та виховання.* 2018. Вип. 44. С. 55–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znphnpu_ttmniv_2018_44_7
6. Coste D. Les langues au cœur de l'éducation. Principes, pratiques, propositions. *Italiano LinguaDue.* 2013. № 5(1). P. 387–395. DOI: <http://dx.doi.org/10.54103/2037-3597/18148>